

Sara Dž. Mas

STAKLENI

P R E S T O

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Sarah J. Maas

THE THRONE OF GLASS

Text copyright © Sarah J. Maas 2012

Map copyright © Kelly de Groot 2012

This translation of Throne of Glass is published by Laguna d.o.o. by arrangement with Bloomsbury Publishing Inc. All rights reserved.

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

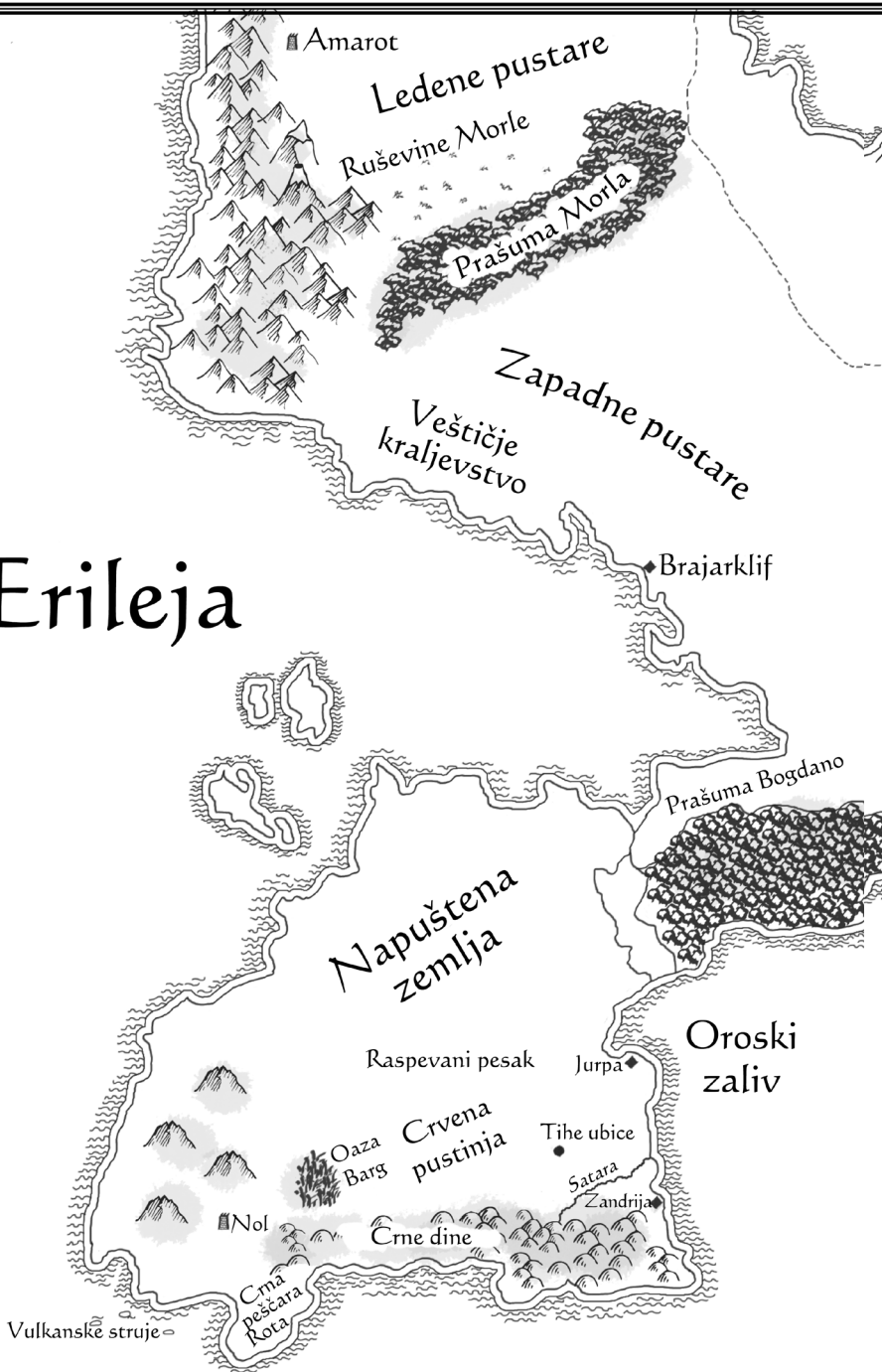
Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Svim mojim čitaocima iz Fikšen presa –
Zbog toga što su bili uz mene na početku
i što su ostali dugo nakon kraja.
Hvala vam na svemu.*

Erileja

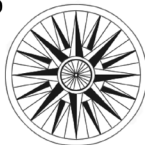

Terasen

Severno more

S

Vučje Pleme
Planine Anaskal
Ledene pustare

Planine Jelenrog

Alsoruk
Rozamel
Planine Perant

Orint

Surija

Perant

Planine Run

Endovir
Rudnici soli

Hrastova šuma

Adarlan

Meah

Veliki okean

Ferjanski procep

Planina Beli očmak

Srebno jezero

Anijel

Rifthold

Reka Ejveri

Ka Vendlinu

Morat

Fenharou

Melisanda

Belhejven

Mrtva ostrva

Lobanjim zaliv

Kalakula

Ilvej

Lerida

Kamene krajine

Ilvejska stepa

Bandžali

❧ Prvo poglavlje ❧

Nakon godinu dana kulučenja u endovirskom rudniku soli, Selena Sardotijen je navikla da je svuda vode okovanu u lance i s isukanim mačevima uprtim u nju. Većina od hiljada robova u Endoviru trpi slične uslove – premda je Selenu uvek pratilo dodatnih šest stražara. Kao najozloglašeniји ubica Adarlana, to je i očekivala. Ali nije očekivala da uz nju hoda neki čovek u crnom, s namaknutom kapuljačom – što se upravo dešavalo.

Čvrsto ju je držao za nadlakticu sprovodeći je kroz blistavo čistu zgradu u kojoj su bili smešteni zvaničnici i nadzornici Endovira. Hodali su niz hodnike, peli se uz stepeništa, pa išli okolo i naokolo sve dok ona nije izgubila svaku predstavu gde bi mogao biti izlaz odatle.

To je svakako i bila namera njene pratnje, jer ona nije propustila da primeti kako su se u razmaku od nekoliko minuta popeli i spustili istim stepeništem. Niti joj je promaklo da su nasumično menjali spratove, iako je zgrada bila podignuta sa standardnim rasporedom hodnika i stepeništa. Kao da bi ona tako lako izgubila pojam o tome gde se nalazi. Uvredila bi se, ipak, da se on nije toliko trudio.

Ušli su u jedan naročito dugačak hodnik, u kojem je, s izuzetkom bata njihovih koraka, vladao muk. Premda je čovek koji ju je držao za ruku bio visok i mišićav, nije mogla da mu vidi crte lica skrivenog pod kapuljačom. I to je bilo predviđeno da je zbuni i zastraši. Verovatno je i crna odeća trebalo da služi tome. On je okrenuo glavu ka njoj, a Selena mu se iscerila. Opet se zagledao ispred sebe, još je više stežući za ruku.

Valjda bi to trebalo da joj laska, bez obzira na to što ona *ne zna* šta se dešava, niti zašto su je sačekali ispred njenog okna. Pošto je čitav dan provela lomeći kamenu so u utrobi planine, to što ga je zatekla kako je čeka u pratnji šest stražara nimalo joj nije popravilo raspoloženje.

Ali načuljila je uši kada se on njenom nadzorniku predstavio kao Kejol Vestfal, kapetan Kraljevske garde, a nebo se odjednom nadvilo nad njom, planine su je gurnule s leđa, pa je čak i zemlja pohrlila ka njenim kolenima. Dugo nije osetila ukus straha – nije *dopustila* sebi da ga oseti. Svakog jutra je ponavljala jedne te iste reči, čim bi se probudila: *Neću se plašiti*. Čitavih godinu dana te reči su bile razlika između pucanja i povijanja. Pomagale su joj da se ne raspadne u mraku rudnika. Mada ona kapetanu ništa od toga neće pokazati.

Selena je osmotrila šaku koja ju je u rukavici čvrsto držala za mišicu. Mrka štavljena koža skoro da je bila iste boje kao prljavština na njenoj ruci.

Slobodnom rukom je malo popravila pocepanu i prljavu tuniku i suzdržala se da ne uzdahne. Pošto je u rudnike ulazila pre zore a izlazila nakon sumraka, retko joj se pružala prilika da makar na tren vidi sunce. Ispod prljavštine put joj je bila zastrašujuće bleđa. Istina da je nekada bila privlačna, pa čak i prelepa, ali – pa, to sada nije bitno, zar ne?

Skrenuli su u još jedan hodnik, a ona je odmeravala strančev izvanredno izrađen mač. Blistava jabuka bila je u obliku orla u letu. Primitivši njen pogled, njegova druga šaka spustila se na zlatnu jabuku. Još jedan smešak zatitrao joj je u krajičku usana.

„Daleko si od Riftholda, kapetane“, primetila je ona nakašljavši se. „Jesi li stigao skupa s onom vojskom što sam je ranije čula kako trupka ovuda?“ Zagledala se u tminu pod njegovom kapuljačom, ali nije videla ništa. Svejedno, osetila je kako je on gleda pravo u lice, prosuđujući, odmeravajući, iskušavajući. Uzvratila mu je smelim pogledom. Kapetan Kraljevske garde bio bi zanimljiv protivnik. Možda čak i dostojan toga da se ona malčice potrudi.

Čovek je na kraju digao ruku, a plašt mu je u naborima pao preko mača. Kako mu se plašt pomerio, tako je ona ugledala zlatnog viverna izvezenog na njegovoj tunici. Kraljevski grb.

„Šta je tebe briga za vojsku Adarlana?“, odvratio joj je. Kako je samo divno čuti glas kakav je i njen – staložen i razborit – čak i iz usta pokvarenog grubijana!

„Nije“, odgovorila je sležući ramenima. On je razdraženo zarežao.

Oh, lepo bi bilo videti njegovu krv kako se proliva mermerom. Jednom je izgubila staloženost – kada je njen prvi nadzornik odabrao pogrešan dan da je gazi preko svake mere. Ona još pamti osećaj kako mu je zabila pijuku u utrobu i njegovu lepljivu krv na njenim šakama i licu. Mogla je da razoruža njegovu dvojicu stražara za tren oka. Da li bi kapetan prošao bolje od pokojnog nadzornika? Razmišljajući o mogućim ishodima, opet mu se iscerila.

„Da me više nisi pogledala tako“, upozorio ju je, a šaka mu je opet pošla prema balčaku. Selena je ovoga puta prikrila

podrugljivi smešak. Prošli su pored niza drvenih vrata koje je videla pre nekoliko minuta. Da hoće da pobegne, jednostavno bi u sledećem hodniku skrenula levo, pa se stepeništem spustila tri sprata. Jedino što su s tim pokušajem da joj poremete osećaj za prostor i smer postigli bilo je da se ona dobro upozna sa zgradom. Budale.

„Nego, kuda mi to, beše, idemo?“, upitala je slatkim glasom, sklanjajući s lica pramen ućebane kose. Stisla je zube jer joj on ništa nije odgovorio.

U hodnicima je jeka prejaka da bi ga ona napala a da ne digne na noge čitavu zgradu. Nije videla gde je strpao ključ njenih bukagija, a šest stražara koji su ih pratili bili bi smetnja. Baš kao i okovi.

Ušli su u jedan hodnik sa čije su tavanice visili železni svećnjaci. Kroz prozore koji su se protezali duž hodnika videlo se da je pala noć; svetiljke su sijale toliko jako da nije bilo mnogo senki u kojima bi se sakrila.

Iz dvorišta se čulo kako se drugi robovi vuku prema drvenoj spavaonici. Bolno jećanje praćeno zveketom lanaca bilo je kao neko horsko pojanje, poznato koliko i sumorne težačke pesme koje su pevali po čitav dan. Povremeno soliranje korbača doprinosilo je simfoniji surovosti koju je Adarlan spevao za svoje najveće zločince, najsiromašnije građane i skorašnje sužnje.

Premda su neki zatvorenici zapravo ljudi optuženi za pokušaje bavljenja magijom – ne da su to *mogli*, pošto je u kraljevstvu magija nestala – u današnje vreme u Endovir dolazi sve više i više pobunjenika. Većinom su iz Ilveja, jedne od poslednjih zemalja koje još pružaju otpor adarlanskoj vlasti. Ali kada ih je ispitivala, pokušavajući da od njih sazna makar neke novosti, mnogi su samo zurili u nju, pogleda potpuno izgubljenih. Već slomljeni. Stresla se od pomisli na

sve što su pretrpeli u rukama adarlanske vojske. Ponekad se pitala da li bi im bilo bolje da su izgubili glave na dželatovom panju. A i da li bi i njoj bilo bolje da je umrla one noći kada je bila izdana i zarobljena.

Ali morala je da razmišlja o nekim drugim stvarima dok su je vodili dalje. Da li će je naposljetku obesiti? Osećala je mučninu. Ona *jeste* dovoljno bitna da je pogubi kapetan Kraljevske garde lično. Ali zašto bi je pre toga uveli u zgradu?

Napokon su se zaustavili ispred dvokrilnih crveno-zlatnih staklenih vrata, toliko debelih da su bila neprozirna. Kapetan Vestfal je trznuo glavom i klimnuo dvojici stražara koji su stajali levo i desno od vrata, a oni su trupnuli krajevima kopljišta u odgovor na pozdrav.

Kapetan ju je stisnuo toliko snažno da ju je zaboledo. Cimnuo je Selenu bliže sebi, ali njoj su noge bile teške kao od olova i počela je da se otima. „Zar bi radije da ostaneš u rudnicima?“, pitao ju je, zvučeci kao da mu je to pomalo smešno.

„Da si mi rekao o čemu je ovde reč, možda se ne bih toliko opirala.“

„Saznaćeš ubrzo.“

Dlanovi su počeli da joj se znoje. Da, umreće. Kucnuo je i taj čas.

Vrata su zaškripala otvarajući se i pružio se pogled na prestonu dvoranu. Stakleni svećnjak izrađen u obliku vinove loze zauzimao je veći deo tavanice, prosipajući zrnevlje dijamantske vatre na prozore koji su se protezali suprotnom stranom prostorije. U poređenju sa sumornim prizorom ispred tih prozora, raskoš unutrašnjosti bio je kao šamar u lice. Podsetnik na to koliku korist oni izvlače iz njenog kulučenja.

„Unutra“, procedio je kapetan Garde i gurnuo je slobodnom rukom, napokon je puštajući. Selena se zateturala,

žuljevitim stopalima klizajući po glatkom podu sve dok nije povratila ravnotežu. Osvrnula se i videla da se pojavilo još šest stražara.

Četrnaest stražara i kapetan. Zlatni kraljevski grb izvezen na grudima crnih uniformi. Bili su to pripadnici lične straže kraljevske porodice: bezobzirni vojnici, brzi kao munje, od rođenja obučavani da štite i ubijaju. Progutala je knedlu.

Istovremeno se osećajući kao da je u bestežinskom stanju i kao da je olova, Selena se okrenula ka prostoriji. Na kitnjastom prestolu od crvenkastog drveta sedeo je zgodan mladić. Srce joj je stalo kada su se svi poklonili.

Stajala je pred princem prestolonaslednikom Adarlana.

❖ Drugo poglavlje ❖

„Vaša visosti“, kazao je kapetan Garde. Ispravio se iz niskog naklona i skinuo kapuljaču s glave, otkrivajući kratko ošišanu kestenjastu kosu. Kapuljača je sasvim sigurno trebalo da je zastraši tokom njihove šetnje. Kao da bi takva varka uspela na *njoj*. Iako razdražena, trepnula je kada mu je ugledala lice. Tako je mlad!

Kapetan Vestfal nije bio preterano zgodan, ali nije mogla a da njegovo muževno lice i bistre zlatnosmeđe oči ne smatra veoma dopadljivim. Naherila je glavu, sada veoma svesna svoje bede i prljavštine.

„Ovo je ona?“, upitao je prestolonaslednik Adarlana, a Seleni je munjevito okrenula glavu kada je kapetan klimnuo. Obojica su zurili u nju, čekajući da padne u naklon. Kada je ostala da stoji uspravno, Kejol se promeškoltio, a princ je na tren pogledao svog kapetana pre nego što je još malčice isturio bradu.

Da se njemu pokloni, nije nego! Ako joj je već suđeno da ide na gubilište, sasvim sigurno *neće* poslednje trenutke svog života provesti ponižavajući se.

Iza nje se začuše gromoglasni koraci i neko je zgrabi za vrat. Selena samo na tren ugleda zajapurene obraze i svetlosmeđe brkove pre nego što poljubi ledeni mermerni pod. Lice joj buknu od bola, a svetlaci joj zaigraše pred očima. Ruke su je ludački bolele, jer zglobovi nisu mogli da se nameste kako treba, pošto su joj zapešća bila vezana. Iako je pokušala da se suzdrži od toga, od bolova su joj navrle suze na oči.

„*Tako* se pozdravlja svoj budući kralj“, prasnuo je na Selenu zajapureni čovek.

Ubica zasikta, pa se iskezi i okrenu glavu da pogleda to kopile koje je klečalo pored nje. Bio je krupan bezmalo kao njen nadzornik, odeven u crvenu i narandžastu odeću, koja mu se slagala s proređenom kosom. Vrane oči su mu sevale dok ju je stezao za vrat. Kad bi ona samo mogla da pomeri desnu ruku za svega nekoliko palaca, izbacila bi ga iz ravnoteže i zgrabila mu mač... Okovi su joj se zabijali u trbuh, a lice se zacrvenelo od besa što je u njoj šištao i ključao.

Nakon trenutka koji je predugo trajao, prestolonaslednik je progovorio. „Nije mi baš jasno zašto bi naterao nekoga da se pokloni kada je cilj tog postupka da se pokažu odanost i poštovanje.“ Reči su mu bile opervažene veličanstvenom dosadom.

Selena pokušava da okrene jedno oko i pogleda princa, ali jedino je mogla da vidi par crnih kožnih čizama koje su se isticale spram belog poda.

„Vojvodo Peringtone, očito je da me *vi* poštujuete, ali pomalo je nepotrebno da ulažete toliki napor u prisiljavanje *Selene Sardotijen* na isto mišljenje. Obojica vrlo dobro znamo da ona nimalo ne voli moju porodicu. Možda je, stoga, vaša namera da je ponizite.“ Zastao je, a onda bi se zaklela da mu je pogled pao na njeno lice. „Ali mislim da joj

je dosta toga. “ Zastao je na još jedan trenutak, pa je pitao: „Zar nemate sastanak s endovirskim rizničarom? Ne bih da zakasnite, naročito ne pošto ste prešli toliki put da biste se sastali s njim.“

Shvativši da mu je rečeno da ide, njen mučitelj je zagunđao i pustio je. Selena je odlepila obraz od mermera, ali je ostala da leži na podu sve dok on nije ustao i otišao. Ako joj pođe za rukom da pobegne, možda će jednog dana pronaći tog vojvodu Peringtona i pozdraviti ga s jednakom srdačnošću.

Ustajući, namrštila se na otisak prljavštine koji je ostavila na inače besprekorno čistom podu, a i na zveket svojih okova koji je odjekivao tihom prostorijom. Ali ona je obučavana za ubicu od osme godine, još od onoga dana kada ju je Kralj Ubicâ pronašao polumrtvu na obalama zaleđene reke i doneo u svoju utvrdu. Neće nju ništa da ponizi, a najmanje to što je prljava. Pribirajući se, ona gordo zabaci dugu pletenicu preko ramena, pa diže glavu. Pogled joj pade pravo na prinčeve oči.

Dorijan Havilijard joj se smešio. Bio je to blistav osmeh, koji je zaudarao na dvorjanski šarm. Izvaljen u prestolu, naslonio je bradu na ruku, a zlatna kruna mu se belasala na prigušenoj svetlosti. Na crnom dubletu preko celih grudi je zlatovezom bio prikazan kraljevski vivern. Njegov crveni plašt skladno je padao oko njega i njegovog prestola.

Ali bilo je nečega u vezi s njegovim očima, zapanjujuće plavim – boje pučine južnih zemalja – i u njihovom kontrastu s njegovom vranom kosom, što ju je teralo da zastane. Bio je bolno zgodan, a zacelo ne stariji od dvadeset godina.

Prinčevi ne bi trebalo da su zgodni! Oni su slinava, glupa i ogavna stvorenja! Ovaj je... ovaj je... Koliko je samo nepošteno što je on kraljevske krvi i prelep.

Ona se promeškoljila dok se on mrštio odmeravajući je zauzvrat. „Čini mi se da sam zatražio da je očistiš“, obratio se kapetanu Vestfalu, koji je pošao napred. Ona je zaboravila da u prostoriji ima ikoga drugog. Zagledala se u svoje prnje i prljavu kožu, pa nije mogla a da se ne lecne od stida. Kakvo bedno stanje za devojkicu koja je nekada bila lepotica!

Ako bi je čovek pogledao površno, možda bi pomislio da su joj oči plave ili sive, možda čak i zelene, već u zavisnosti od njene odeće. Ali izbliza su sve te zavađene boje padale u senku blistavog zlatnog prstena oko njenih zenica. Međutim, najviše je pažnju privlačila njena zlatna kosa, koja je zadržala svoju nekadašnju veličanstvenost. Ukratko, Selena Sardotijen je bila blagoslovena šaćicom privlačnih crta koje su nadoknađivale većinu prosečnih, a do rane mladosti već je otkrila da uz pomoć šminke te prosečne crte s lakoćom mogu da postanu ravne njenim izvanrednim svojstvima.

Ali sada, stojeći pred Dorijanom Havilijardom, izgleda kao pacov iz slivnika! Lice joj se zacrvenelo dok je kapetan Vestfal odgovarao princu: „Nisam hteo da čekate.“

Prestolonaslednik je odmahnuo glavom kada je Kejol pružio ruku da je zgrabi. „Pusti sada kupanje. Vidim kakve su joj mogućnosti.“ Princ se ispravio, ne skrećući pogled sa Selene. „Mislim da nikada nismo imali to zadovoljstvo da se upoznamo. Ali, kao što verovatno znaš, ja sam Dorijan Havilijard, prestolonaslednik Adarlana, a možda i prestolonaslednik čitave Erileje.“

Zanemarila je nalet ogorčenih osećanja koje je to ime pobudilo.

„A ti si Selena Sardotijen, najveći ubica Adarlana. Možda i najveći ubica širom Erileje.“ Odmeravao je njeno napeto telo pre nego što je izvio mrke, pomno oblikovane obrve. „Izgledaš mi pomalo mlado.“ Nalaktio se na bedra. „Čuo

sam neke veoma opčinjavajuće priče o tebi. Kako ti je u Endoviru, nakon onako raskalašnog života u Riftholdu?“

Bahati magarac.

„Oduševljena sam“, odgovorila je pevušeci, a iskrzane nokte je zarila u dlanove.

„Nakon godinu dana deluješ mi manje-više živo. Pitam se kako je to moguće kada je u ovim rudnicima prosečan životni vek nekih mesec dana.“

„Sasvim sam sigurna da je to prava zagonetka.“ Zatrepatala je i namestila okove kao da su čipkane rukavice.

Prestolonaslednik se okrenuo svom kapetanu. „Ima jezicu, zar ne? A ne zvuči kao pripadnica rulje.“

„Naravno da ne!“, ubacila se Seleno.

„Vaša visosti“, prasnu na nju Kejol Vestfal.

„Molim?“, upita ga Seleno.

„Obraćaćeš mu se s *vaša visosti*.“

Seleno mu se nasmeši podrugljivo, a onda opet pogleda princa.

Dorijan Havilijard, na njeno iznenađenje, prasnu u smeh. „Ti *znaš* da si sada robinja, zar ne? Zar ništa nisi naučila iz svoje presude?“

Da joj ruke nisu u okovima, prekrstila bi ih. „Mislim da kulučenje u rudniku čoveka ne može da nauči ničemu osim kako da koristi pijuk.“

„A nikada nisi pokušala da pobegeš?“

Usne joj se lagano raširiše u pogan osmeh. „Jednom.“

Princ izvi veđe pa se okrenu da pogleda kapetana Vestfala. „To mi nije rečeno.“

Seleno se osvrnu i pogleda Kejola, koji je gledao princa kao da mu se izvinjava. „Glavni nadzornik me je ovog popodneva obavestio da se dogodio *jedan* slučaj. Tri meseca...“

„Četiri meseca“, prekinula ga je.

„Četiri meseca“, nastavio je Kejol, „pošto je Sardotijenova došla, pokušala je da pobegne.“

Čekala je da čuje ostatak priče, ali on je očito završio. „To čak i nije najbolji deo!“

„Zar postoji *najbolji deo*?“, upitao je prestolonaslednik, izraza okamenjenog negde između grča i smeška.

Kejol je prostreli pogledom pre nego što ona stiže da odgovori. „Nema nade za bekstvo iz Endovira. Vaš otac se postarao da svaki endovirski stražar može da ustreli vevericu sa dve stotine koraka. Pokušaj bekstva ravan je samoubistvu.“

„Ali ti si živa“, kazao joj je princ.

Selenin osmeh iščile kada joj sećanja nagrnuše. „Jesam.“

„Šta se desilo?“, upita je Dorijan.

Pogled joj postade oštar i leden. „Prsla sam.“

„To ti je jedino objašnjenje za ono što si uradila?“, zatevao je da čuje kapetan Vestfal. „Ubila je nadzornika i dvadeset tri stražara pre nego što su je uhvatili. Bila je *za dlaku* od zida pre nego što su je stražari onesvestili.“

„Pa?“, rekao je Dorijan.

Selena je proključala. „Pa? Znaš li ti koliko je zid daleko od rudnika?“ On ju je bledo pogledao. Sklopila je oči i uzdahnula dramatično. „Od mog okna ima tri stotine šezdeset tri stope. Rekla sam nekome da izmeri.“

„Pa?“, ponovio je Dorijan.

„Kapetane Vestfale, kada robovi pokušaju da pobegnu iz rudnika, koliku razdaljinu obično pređu?“

„Tri stope“, promrmlja on u odgovor. „Endovirski stražari obično ustrele čoveka pre nego što pređe tri stope.“

Muk princa prestolonaslednika nije bio ono što je želela da postigne. „Znala si da je to samoubistvo“, naposletku je rekao, a očito mu to više nije bilo smešno.

Možda je bila loša zamisao to što je pomenula zid. „Da“, odgovorila je.

„Ali nisu te ubili.“

„Tvoj otac je naredio da me održavaju u životu što je duže moguće – kako bih trpela bedu koju Endovir služi u izobilju.“ Prože je jeza koja nikakve veze nije imala sa svežinom u prostoriji. „Nisam nameravala da pobegnem.“ Došlo joj je da ga udari zbog njegovog sažaljivog pogleda.

„Imaš li mnogo ožiljaka?“, pitao je princ. Ona je slegnula ramenima a on se nasmešio, primoravajući sve da se malo razvedre dok je silazio niz postolje. „Okreni se, da ti vidim leđa.“ Selena se namrštila, ali je poslušala dok je on hodao ka njoj, a Kejol se približio. „Jasno ih vidim i kroz svu tu prljavštinu“, rekao je princ leteći pogledom preko njene kože koja se nazirala kroz poderotine u košulji. Ona se namrštila, a onda se namrštila još više kada je kazao: „I kakav odvratani smrad!“

„Kada čovek nema pristup kupatilu i parfemima, valjda i ne može da miriše tako lepo kao vi, *vaša visosti*.“

Princ prestolonaslednik coknu i krenu da je lagano obilazi. Kejol – i svi stražari – gledali su ih sa šakama na balčacima. Baš kako bi i trebalo. Za manje od jednog trena ona bi mogla da prebaci ruke preko prinčeve glave i da mu okovima smrvi grkljan. Možda bi to bilo vredno, samo da bi videla izraz na Kejolovom licu. Ali princ je nastavio, i ne uviđajući koliko je opasno što joj je toliko blizu. Možda bi trebalo da bude uvređena. „Koliko mogu da vidim“, kazao je on, „imaš tri velika ožiljka i možda nešto manjih. Nije strašno koliko sam očekivao, ali... pa, valjda će haljine to prekriti.“

„Haljine?“ Stajao joj je toliko blizu da je jasno videla tanano tkanje njegovog kaputa i osetila njegov miris, ali nije mirisao na parfem, već na konje i železo.

Dorijan se isceri. „Kako izvanredne oči imaš! I koliko si besna!“

Prestolonaslednik Adarlana, sin čoveka koji ju je osudio na laganu i bednu smrt, prišao joj je toliko blizu da bi mogla da ga zadavi, tako da se njena vlast nad sobom klatila na krhkoj ivici – plesala duž litice.

„Zahtevam da čujem“, poče ona, ali je kapetan Garde povuče od princa tako snažno da joj bol sevnu kroz kičmu. „Nisam htela da ga ubijem, budalo jedna.“

„Pazi šta pričaš, da te ne bih vratio u rudnike“, odbrusi joj kapetan smeđih očiju.

„Oh, mislim da nećeš.“

„A zašto ne bih?“, odvrati Kejol.

Dorijan se vratio svom prestolu i seo, a safirne oči su mu blistale.

Pogledala je najpre jednog pa drugog čoveka, a onda je digla glavu. „Zato što hoćete nešto od mene i to toliko žarko da ste ovamo došli lično. Nisam budala, premda sam bila dovoljno glupa da me zarobe, a vidim da je ovde posredi neka mutljivina. Zašto biste inače otišli iz prestonice i prešli ovoliki put? Sve ovo vreme ste me iskušavali da vidite da li sam telesno i duhovno zdrava. Pa, znam da sam i dalje pri zdravoj pameti i da nisam slomljena, bez obzira na ono što bi se moglo zaključiti na osnovu slučaja sa zidom. Zato zahtevam da mi kažete zašto ste ovde i šta hoćete od mene, ako mi već nije suđeno da idem na gubilište.“

Njih dvojica se zgledaše. Dorijan ukrsti prste. „Imam predlog za tebe.“

Nešto joj se steže u grudima. Nikada, ni u najluđim snovima, nije zamišljala da će joj se ukazati prilika da razgovara s Dorijanom Havilijardom. Mogla bi da ga ubije tako lako,

da mu pokida taj kez s lica... Mogla bi da uništi kralja baš kao što je on uništio nju...

Ali možda bi njen predlog mogao da dovede do bekstva. Ako samo pobegne preko zida, uspeće. Bežaće i bežaće i nestaće u planinama, pa će živeti u osami i zelenilu divljine, s tepihom od borovih iglica i zvezdanim pokrovom preko sebe. Već je jednom toliko blizu prišla tome...

„Slušam“, bilo je sve što je rekla.

❖ Treće poglavlje ❖

Princu su se oči iskrile dok se podsmevao njenoj drskosti, ali su se malčice predugo zadržale na njenom telu. Seleni je došlo da mu iskopa oči što je tako zurio u nju, ali sama činjenica da se uopšte potrudio da je *odmeri* kada je ona tako prljava i nikakva... Smešak joj se lagano proneo licem.

Princ je prekrstio duge noge. „Ostavite nas“, naredio je stražarima. „Kejole, ti ostani.“

Selena priđe bliže dok su stražari izlazili i zatvarali vrata. Glup, glup potez. Ali Kejolovo lice i dalje je bilo bezizražajno. Nije moguće da on zaista veruje kako je u stanju da je zadrži ako ona pokuša da pobegne! Ispravila je leđa. Šta to oni spletkare, pa su zbog toga toliko neodgovorni?

Princ se zasmejao. „Zar ne misliš da je riskantno da budeš toliko drska prema meni, a u igri je tvoja sloboda?“

Od svega živog što je mogao da kaže, *to* je najmanje očekivala. „Moja sloboda?“ Na sam zvuk te reči pred očima joj se ukazala zemlja pokrivena borovima i snegovima, zemlja osunčanih litica i belom penom prekrivenih morskih talasa, zemlja u kojoj kao čoja zelena brda i doline gutaju svetlost – zemlja koju je ona zaboravila.

„Da, tvoja sloboda. Zato vam predlažem, *gospođice Sardonijen*, da zauzdate svoju bahatost da ne biste opet završili u rudnicima.“ Princ je ispravio noge. „Premda će vaš stav možda i biti od koristi. Neću se pretvarati da je moj otac saznao svoje carstvo na poverenju i razumevanju. Ali vi to već znate.“ Prsti su joj se zgrčili dok je čekala da on nastavi. Pogledao ju je pravo u oči, napeto je odmeravajući. „Moj otac je utuvio sebi u glavu da mu je potreban zatočnik.“

Bio joj je potreban jedan slasni trenutak da bi ga razumela.

Selena zabaci glavu i zasmija se. „Vaš otac hoće da mu *ja* budem zatočnik? Šta – nemojte mi reći kako mu je pošlo za rukom da ukloni svaku plemenitu dušu do poslednje. Zace-lo je ostao *makar jedan* hrabri vitez, makar jedan velmoža nepokolebljivog srca i hrabrosti.“

„Pazi šta pričaš“, upozori je Kejol stojeći pored nje.

„A šta je s tobom, je li?“, upita ona i pogleda kapetana, izvijajući obrve. Oh, pa ovo je presmešno! *Ona* da bude kraljev zatočnik! „Naš voljeni kralj te smatra nedostojnim?“

Kapetan spusti ruku na balčak. „Ako umukneš, čućeš ostatak onoga što njegova visost ima da ti kaže.“

Ona se okrenu ka princu. „Pa?“

Dorijan se zavalu u presto. „Mom ocu je potreban neko ko će pomagati carstvu – neko ko će njemu pomagati da manevriše oko teških ljudi.“

„Hoćete da kažete kako mu je potreban lakej da umesto njega obavlja prljav posao.“

„Ako već hoćeš da to predstaviš na tako grub način, onda – da“, odvratio je princ. „Njegov *zatočnik* bi ućutkao njegove protivnike.“

„Ćutali bi kao grobovi“, sladunjavo primeti ona.

Dorijanove usne na tren se trznuše u smešak, ali lice mu ostade bezizražajno. „Da.“

Da radi za kralja Adarlana, kao njegova verna sluškinja. Ona diže bradu. Da ubija *za* njega – da bude očnjak u raljama zveri koja je već proždrala pola Erileje.... „A šta ako prihvatim?“

„Onda će ti on nakon šest godina podariti slobodu.“

„Šest godina!“ Ali reč „sloboda“ opet je odjeknula njom.

„Ako odbiješ“, nastavio je Dorijan, predvidevši njeno naredno pitanje, „ostaćeš u Endoviru.“ Njegove safirne oči kao da se skameniše, a ona proguta pljuvačku. *I umreti ovde* bilo je nešto što nije morao da doda.

Šest godina provedenih kao kraljev handžar... ili čitav život u Endoviru.

„Međutim“, i dalje je govorio princ, „tu postoji jedna začkoljica.“ Ona se trudila da joj se na licu ne vidi ništa dok se on igrao s prstenom. „Položaj se ne nudi tebi. Još. Moj otac je rešio da se malo zabavi. Održaće nadmetanje. Pozvao je dvadeset tri člana svog saveta da svako od njih predloži budućeg zatočnika i da se svi oni obučavaju u staklenom zamku i na kraju nadmeću u dvoboju. Ako bi pobedila“, objasnio je s polusmeškom, „ti bi *zvanično* postala Adarlanska Krvnica.“

Nije mu uzvratila osmeh. „A ko su tačno moji takmaci?“

Videvši njen izraz, princ je prestao da se ceri. „Lopovi, ubice i ratnici prikupljeni uzduž i popreko Erileje.“ Ona otvori usta, a princ je preseče. „Ako pobediš i ako pokažeš da si vešta i da si verodostojna, moj otac se *zakleo* da će ti podariti slobodu. *I*, dok si njegova zatočnica, dobijaćeš znatnu platu.“

Jedva da je čula njegove poslednje reči. Nadmetanje! Protiv nekih ljudi bogovi znaju samo odakle! I ubica! „Koje druge ubice?“, zahtevala je da čuje.

„Niko za koga sam ranije čuo. Niko slavan koliko *ti*. Što me podseti – nećeš se nadmetati kao Seleni Sardotijen.“

„Molim?“

„Nadmetaćeš se pod lažnim imenom. Pretpostavljam da nisi čula šta se desilo nakon tvog suđenja.“

„Teško je doći do novosti kada robuješ u rudniku.“

Dorijan se zasmjeja, odmahujući glavom. „Niko ne zna da je Selena Sardotijen samo jedna mlada žena. Svi su mislili da si daleko starija.“

„Molim?“, ponovi ona crveneći. „Kako je to moguće?“
Trebalo bi da se oseća ponosno zato što se sakrila od većine sveta, ali...

„Ti si svoj identitet držala u tajnosti svih onih godina koje si provodila ubijajući sve žive. Nakon tvog suđenja, moj otac je smatrao da ne bi bilo... pametno razglasiti ko si. On hoće da tako i ostane. Šta bi naši neprijatelji rekli kada bi saznali da smo svi mi bili nasmrtno prestravljeni od jedne devojke?“

„Dakle, ja robujem u ovoj rupetini zbog imena i titule koji mi čak i ne pripadaju? A šta svi *misle*, ko je Adarlanska Krvnica odista?“

„Ne znam, niti me zapravo zanima. Ali *znam* da si ti bila najbolja, a da ljudi i dalje šapuću kada ti pominju ime.“
Prostrelio ju je pogledom. „Ako si voljna da se boriš na mojoj strani, da budeš *moja zatočnica* tokom meseci koliko će nadmetanje trajati, postaraću se da te moj otac oslobodi nakon *pet* godina.“

Premda je pokušao da prikrije, videla je da je napet. Žarko želi da ona pristane. Toliko mu je potrebno da ona pristane da je voljan da se pogađa s njom. Oči joj zaikriše. „Kako to mislite da sam *bila* najbolja?“

„Godinu dana si u Endoviru. Ko zna za šta si sada sposobna.“

„Sposobna sam ja za svašta, hvala lepo“, odgovorila je ona, čisteći iskrzane nokte. Jedva se suzdržala da se ne

lecne na silnu prljavštinu nakupljenu pod njima. Kada su joj poslednji put ruke bile čiste?

„To ćemo tek da vidimo“, odgovorio joj je Dorijan. „Pojednosti o nadmetanju biće ti saopštene kada stignemo u Rifthold.“

„Iako ćete se vi velmože grdno *zabavljati* kladeći se na nas, ovo nadmetanje mi se čini nepotrebim. Zašto me jednostavno ne unajmite?“

„Kao što upravo rekoh, moraš da se pokažeš dostojnom.“

Podbočila se, a zveket njenih lanaca glasno se proneo prostorijom. „Pa, mislim da to što sam Adarlanska Krvnica prevazilazi svaki mogući dokaz koji bi mogao da vam ustreba.“

„Da“, potvrdio je Kejol. „To dokazuje da si ti zločinac i da ne bi trebalo da ti smesta poverimo kraljeva privatna posla.“

„Svečano se zakli...“

„Čisto sumnjam da bi kralj prihvatio reč *Adarlanske Krvnice*.“

„Da, ali nije mi jasno zašto moram da prolazim kroz obuku i nadmetanje. Mislim, svakako jesam malo... neuvežbana, ali... šta drugo očekujete kada sam ovde na raspolaganju imala samo kamenje i pijuke?“ Prezrivo je pogledala Kejola.

Dorijan se namrštio. „Dakle, ne prihvataš ponudu?“

„Naravno da prihvatom ponudu“, prasnula je ona u odgovor. Okovi su joj toliko žuljali zapešća da su joj oči zasuzile. „Biću vaša besmislena zatočnica ako pristanete da me oslobodite za tri godine, a ne pet.“

„Četiri.“

„Dobro“, pristala je ona. „Dogovoreno. Možda samo prelazim u drugi oblik ropstva, ali nisam budala.“

Moći će da povрати slobodu. *Slobodu*. Osetila je svežinu širokog sveta, povetarac koji je dunuo s planinskih vrhova

i poneo je. Mogla bi da živi daleko od Riftholda, prestonice koja je nekada bila njeno kraljevstvo.

„Nadam se da si u pravu“, odgovorio je Dorijan. „I nadam se da ćeš opravdati glas koji te prati. Očekujem pobjedu i neće mi biti drago ako zbog tebe ispadnem budala.“

„A šta ako izgubim?“

Sjaj u njegovim očima naglo zgasnu i on joj odgovori: „Bićeš vraćena ovamo da odslužiš ostatak kazne.“

Selenina sanjarenja raspršiše se kao prašina s naglo zatvorene knjige. „Onda slobodno mogu da skočim kroz prozor. Godinu dana provedenih ovde dovoljno me je iznudirilo – jasno mi je šta će biti ako se vratim. Biće dobro ako dočekam drugu godinu.“ Zbacila je kosu. „Vaša ponuda mi deluje pošteno.“

„Odista pošteno“, potvrdi Dorijan i mahnu Kejolu. „Odvedi je u njene odaje da se sredi.“ Prostreliju je pogledom. „Ujutru polazimo za Rifthold. Nemoj da si me razočarala, Sardotijanova.“

Naravno, to je besmislica. Koliko će joj biti teško da zasedni, nadmudri pa da na kraju potpuno uništi svoje takmace? Nije se smešila, jer je znala da bi je to otvorilo nadanjima prema kojima se davno zatvorila. Ali svejedno joj je došlo da zgrabi princa i zapleše s njim. Pokušala je da se seti muzike, da se seti neke slavljeničke melodije, ali u mislima joj je jedino bio stih iz žalobnih zatvorskih pesama, grlenih i sporih kao kada se med cedi iz tegle: „*I napokon da odem kući...*“

Nije ni primetila kada ju je kapetan Vestfal poveo odatle, niti je primetila kada su prolazili hodnik za hodnikom.

Da, otići će ona – u Rifthold, bilo gde, čak i kroz Dveri usuda i u sam pakao, samo ako to znači da će biti slobodna.

Na kraju krajeva, nisi ti Adarlanska Krvnica tek onako.

❖ Četvrto poglavlje ❖

Kada se Selena napokon skljkala na krevet, nakon susreta u prestonoj dvorani, nije mogla da zaspi iako ju je iznurenost preplavila od glave do pete. Nakon što su je grube sluge izribale kupajući je, bolele su je rane na leđima, a lice kao da joj je bilo izguljeno sve do kosti. Okrećući se da legne na bok, kako bi olakšala bol u previjenim leđima, prešla je dlanom preko dušeka i trepnula iznenadivši se slobodom tog pokreta. Pre nego što je ušla u kadu, Kejol joj je skinuo okove. Osetila je ama baš sve – kako se ključ okreće u bravi njenih okova, pa kako joj okovi spadaju i obrušavaju se na pod. Još je osećala avetinjske lance kako joj lebde nad kožom. Zagledana u tavanicu, zavrtela je izguljena i bolna zapešća, pa uzdahnula od zadovoljstva.

Ali bilo joj je previše čudno da leži na dušeku, da joj svila miluje kožu i jastuk grli obraz. Zaboravila je na ukus ikakve hrane osim natopljenog ovsa i tvrdog hleba, zaboravila je šta čoveku znače čisto telo i odeća. Sada joj je sve to potpuno strano.

Doduše, večera joj nije bila *baš toliko* divna i krasna. Ne samo da pečeno pile nije bilo za divljenje već je nakon

svega nekoliko zalogaja odjurila u kupatilo kako bi izručila sadržinu želuca. Želela je da jede, da se dodirne po nadutom trbuhu, da se najede toliko da joj se hrana smuča do kraja života. Lepo će se hraniti u Riftholdu, zar ne? A još važnije, njen trbuh će se navići na tu bogatu ishranu.

Pretvorila se u kost i kožu. Pod spavaćicom su joj se videla rebra umesto mesa. A tek grudi! Nekada jedre, sada nisu ništa veće nego što su bile usred njenog puberteta. U grlu joj je zastala knedla, koju je smesta progutala. Gušila ju je mekoća dušeka, pa se opet pomerila i legla na leđa, iako ju je zbog toga prostrelio bol.

Ni lice joj nije izgledalo ništa bolje kada se pogledala u ogledalu u kupatilu. Bilo je ispijeno: jagodice su joj ispale, vilica joj je bila izražena, a oči su joj malčice, ali prilično uznemirujuće, utonule u duplje. Disala je duboko i odmereno kako bi se smirila, uživajući u ukusu nade. Ješće. Puno. I vežbaće. Opet će ozdraviti. Zamišljajući raskošne gozbe i povratak stare slave, naposletku je zaspala.

Kada je Kejol sutradan ujutru došao po nju, zatekao ju je kako spava na podu, umotana u ćebe. „Sardotijanova“, kazao joj je. Ona je samo nešto promumlala, pa zabila lice još više u jastuk. „Zašto spavaš na podu?“ Otvorila je jedno oko. Naravno, on nije ni pomenuo koliko drugačije ona izgleda sada kada je čista.

Nije ni pokušala da se sakrije ćebetom dok je ustajala. Preširoka spavaćica dovoljno je skrivala. „Krevet je bio neudoban“, samo je odgovorila, ali brzo je zaboravila na kapetana kada je ugledala sunčevu svetlost.

Čistu, svežu, toplu sunčevu svetlost. Svetlost u kojoj će moći da uživa dan za danom, samo ako povrati slobodu, svetlost kojom će ugušiti beskrajnu tminu rudnika. Probijala se kroz debele zastore, prosipajući se preko sobe u debelim mlazevima. Selena kolebljivo ispruži ruku.

Šaka joj je bila bleđa i koščata, ali bilo je nečega u vezi s njom, nečega pored modrica, posekotina i ožiljaka, nečega što je na jutarnjoj svetlosti izgledalo prelepo i novo.

Otrčala je do prozora i umalo nije pokidala zavese razgrćući ih kako bi joj pogled pukao na sive planine i endovirsku čamotinju. Stražari ispod prozora nisu ni pogledali na više, a ona je razjapila usta gledajući sivkasto nebo i oblake koji se valjaju prema obzorju.

Neću se plašiti. Prvi put za prilično vremena te reči su joj zvučale istinito.

Usne su joj se razvukle u smešak. Kapetan je izvio jednu obrvu, ali ništa nije rekao.

Bila je vesela – čak razdragana – a raspoloženje joj se još više popravilo kada su joj sluge podigle upletenu kosu u punđu na potiljku i obukle je u iznenađujuće lepu haljinu za jahanje, koja je skrivala njeno bedno mršavo telo. Ona je obožavala odeću – obožavala je osećaj svile, somota, sate-na, antilopa i šifona – a opčinjavala ju je skladnost šavova, zamršena savršenost veza. Kada pobeđi u tom besmislenom nadmetanju, kada bude slobodna... moći će da nakupuje odeće koliko joj srce ište.

Zasmejala se kada ju je Kejol, razdražen time što je Selena pet minuta stajala pred ogledalom diveći se sebi, napola izvukao iz sobe. Od rumenila na nebu došlo joj je da pleše i poskakuje niz hodnike pre nego što su izašli u glavno dvorište. Međutim, zastala je kada je na suprotnom kraju logora ugledala hrpe kamena, belog i jalovog kao isprana kost, i

sitne prilike kako ulaze u brojne jame i izlaze iz njih kao iz usta prosečenih u planinama.

Već je otpočelo kulučenje za taj dan, kulučenje koje će se nastaviti bez nje kada ih ona ostavi i prepusti toj bednoj sudbini. Osećajući mučninu, Selena je skrenula pogled sa zatvorenika i pratila kapetana u korak dok su polazili ka povorci konja koji su čekali pored ogromnog zida.

Lavež se prolomio vazduhom i tri crna psa istrčala su iz središta povorke da ih pozdrave. Sva tri su bila vitka kao strele – nesumnjivo iz prestolonaslednikove štenare. Kleknula je na jedno koleno, a njene previjene rane su potmulo sevnule kada ih je obema šakama uhvatila za glave, mazeći ih po kratkoj dlaci. Lizali su joj prste i lice, repovima šibajući kao bičevima.

Par crnih čizama stade ispred nje i psi su se smesta smirili i seli. Selena je podigla glavu i videla kako joj safirne oči princa prestolonaslednika Adarlana odmeravaju lice. Smešio se. „Baš neobično za njih što su te primetili“, kazao je, češkajući jednog psa iza ušiju. „Jesi li im dala nešto da jedu?“

Odmahnula je glavom dok joj je kapetan prilazio s leđa, tako blizu da su mu kolena očešala nabore njenog tamnozelenog somotskog plašta. Bilo bi joj potrebno tek dva trena da ga razoruža.

„Voliš li pse?“ upitao ju je princ. Ona je klimnula. Zašto je već toliko vruće? „Hoću li biti blagosloven tvojim umilnim glasom, ili si rešila da čutiš tokom čitavog puta?“

„Bojim se da vaša pitanja nisu zavređivala rečit odgovor.“

Dorijan se duboko poklonio. „U tom slučaju, izvinjavam se, milostiva! Mora da je strašno udostojiti me odgovora! Narednog puta pokušaću da smislim nešto produhovljenije!“ To rekavši, okrenuo se u mestu i udaljio se odsečnim koracima, a njegovi psi su pošli za njim.

Namrštila se dižući se na noge. Namrštila se još više kada je shvatila da se kapetan Garde podrugljivo smeška sebi u brk dok su njih dvoje zalazili sve dublje u metež koji je pratio pripreme za polazak. Međutim, neizdrživi poriv da spljeska nekoga o zid popustio je kada su joj doveli šarenu kobilu za jahanje.

Uzjahala je. Nebo je postalo bliže i pružilo se pred njom pravo u beskonačnost, sve dalje i dalje, čak do dalekih strana, za koje nikada ni čula nije. Selena zgrabi jabuku na sedlu. Ona zaista odlazi iz Endovira. Svi oni beznadežni meseci, one noći u kojima se smrzavala... svega toga više nema. Duboko je uzdahnula. Znala je – jednostavno je *znala* – kako može da poleti sa sedla, samo ako se dovoljno napne. To jest, sve dok nije osetila gvozdene stege oko ruku.

To je Kejol stavljao okove preko njenih previjenih zapešća. Dugi lanac vodio je do njegovog konja, pa nestajao negde pod bisagama. On je uzjahao svog vranog pastuva, a ona se ponela mišlju da skoči iz sedla i da ga tim lancem obesi o najbliže drvo.

Družina je bila povećá, dvadesetoro sve u svemu. Iza dva stražara koji su nosili carske stegove jahali su princ i vojvoda Perington. Potom je sledio odred od šest kraljevskih gardista, bezličnih i bljutavih kao ovsena kaša. Ali ipak obučenih da ga čuvaju – od *nje*. Zazveketala je lancima o sedlo i pogledala Kejola ispod oka. Nije reagovao.

Sunce se uspinjalo po nebu. Nakon poslednjeg pregleda stanja potrepština, krenuli su na put. Pošto je većina robova radila u rudnicima, a samo nekolicina kulučila u straćarama koje su služile za preradu rude, divovsko dvorište bilo je bezmalo prazno. Zid se odjednom nadneo nad nju, a krv joj je pokuljala kroz vene. Kada je poslednji put bila tako blizu tog zida...

Začu se prasak biča, a potom i vrisak. Selena se osvrnu i pogleda pored stražara i kola koja su nosila potreštine, pravo u skoro prazno dvorište. Nijedan rob neće otići odavde – čak ni posle smrti. Svake nedelje kopaju se nove masovne grobnice iza stražara za preradu. I svake nedelje ti se grobovi pune do vrha.

U mislima se okrenula trima dugim ožiljcima koji su joj se pružali niz leđa. Sve i da zadobije slobodu... sve i da živi u palati na selu... ti ožiljci će je večno podsećati na ono što je preživela. I na to da iako ona jeste slobodna, drugi nisu.

Selena se okrenula napred, potiskujući te misli kada su ušli u prolaz koji je vodio kroza zid. Unutrašnjost je bila zagušljiva, skoro zadimljena i memljiva. Topot kopita odjekivao je kao potmula grmljavina. Gvozdena kapija se otvorila, a ona je na tren ugledala zlo ime rudnika pre nego što su se krila kapije razdvojila i široko rastvorila. Prošlo je tek nekoliko otkucaja srca i kapija se uz škripu zatvorila za njima. Napolju je.

Promeškoljila je okovane ruke, gledajući lance kako se njišu i zvekeću između nje i kapetana Garde. Lanac je bio pričvršćen za njegovo sedlo, koje bi se moglo – kada zastanu – krišom razlabaviti, taman toliko da lanac pokida sedlo s konja kada ga ona žestoko povuče. On bi pao na tle a ona bi...

Osetila je da je kapetan Vestfal drži na oku. Zurio je u nju namrgođeno, usana čvrsto stisnutih, a ona je samo slegnula ramenima i pustila lanac.

Kako je jutro odmicalo, nebom se proširilo jasno plavetnilo i skoro da ni oblačka nije bilo. Pošavši putem koji je vodio kroz šumu, brzo su se s endovirskog planinskog jalovišta spustili u lepši kraj.

Sredinom jutra zašli su u Hrastovu šumu, kojom je Endovir bio okružen i koja je služila kao kontinentalna međa